

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. v. Andel, Solo; Dr R. E. v. Arkel, Utrecht; N. Haas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr A. Bouman, Rotterdam; Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogen, Dordrecht; Dr D. v. Dijk, Groningen; Drs D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. v. Herksen, Ermelo; Dr B. Holwerda, Kantens; A. Janse, Biggkerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr J. v. d. Linden, Zeist; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs Joh. Luijkenaar Francken, Rotterdam; Mevr. J. M. Th. Luijkenaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr H. Mulder, Deventer; D. A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wanswerd; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr N. Streefkerk, Wolvega; D. Stroom, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia Pa.; Dr C. Veenhof, Haarlem; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Dr D. K. Wielenga, Capelle a. d. IJssel; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Het wezen der meerdere kerkelijke vergaderingen volgens Voetius, II. — Uit de Schrift: De richting (Col. 3:1). — Kerkelijk Leven: „Men“ is tegen alle gevoel, II. Hoe moet in onzen tijd de eenheid der kerk zich openbaren? De ridderlijke kunst van het boogschieten in Japan, V (Slot). — Even Parkeeren: Onze gezeten burgers. — Literatuur en Kunst: Een prachtig begin. — Geestelijke Adviezen: Mag men spreken van „Teksten kringen“? IV. — Muzikale Kroniek: Nieuwe orgels, II. — Uit het Politieke en Sociale Leven: Rationalisatie en Mechanisatie, I. — Persschouw. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Het wezen der meerdere kerkelijke vergaderingen volgens Voetius.¹⁾

II.

Het foutieve der nuttigheidsredeneering, waarmee, zooals in het artikel van de vorige week werd medegedeeld, zowel Voetius als Hoornbeek het ongevraagd ingrijpen van Classis of Synode in de zaken van particuliere kerken bij onmacht en verwarring, verdedigen, kan ons te meer duidelijk worden, als wij bedenken, dat zij, ware zij juist en ging zij op, ook aan de overheid, en aan iedereen, de vrijheid zou geven, zoo niet als plicht aanwijzen, om onder gelijke omstandigheden (onmacht en verwarring) en met gelijk doel (opdat de kerk niet geheel te gronde zou gaan) in particuliere kerken ongevraagd in te grijpen, ambtsdragers en kerkeraden te schorsen of af te zetten, en te doen, „wat des kerkerads is“. Het ingrijpen van Koning Willem I in 1816, en dat van het Classicaal Bestuur van Amsterdam in 1886, zou daarmee gerechtvaardigd zijn. Want natuurlijk moest dan het oordeel over de vraag, of er onmacht en verwarring is, aan ieder persoonlijk, overheid of particulier, blijven. Nu wil Voetius terecht van zulk overheidsingrijpen, zelfs ook wanneer het gevraagd werd, niet weten. Hij ontkent het recht daartoe beslist, en vindt het voorts gevaarlijk. De vraag werd n.l. gesteld: „Of in geval van nood, als de toestand in eene kerk in verwarring was, de kerkelijke macht van de door aanmatiging of misbruik of beide (heerschende) kerkelijke tyrannen, als b.v. den paus en de pauselijke bisschoppen, voor dien tijd overgebracht behoorde te worden naar de overheden, en door het volk of kerkelijk lichaam, of ook gemeentelieden en presbyters, daaraan toegedeeld worden, zij het al niet wat het recht aangaat, dan toch wat de uitoefening betreft, althans in dat geval en voor dien tijd, totdat de (goede) orde in de kerk geconstitueerd was?“ Voetius zegt dan, dat er wel zijn, die dat toegeven, in Duitschland, Denemarken, Zweden, Zwitserland. Maar naar zijn oordeel zijn die redeneeringen gevaarlijk en twijfelachtig. En van recht der overheid daarop kan geen sprake zijn.²⁾

1) Enkele drukfouten in het artikel van de vorige week behoeven correctie.
2e kolom, 2e alinea staat: ook Van Hoornbeek met een... Dit moet zijn: ook van Hoornbeek een....
2e kolom, 3e alinea staat: ook Van Hoornbeek stelt... Dit moet zijn: ook Hoornbeek stelt....
3e kolom, 12e regel van boven staat: ...wel zelfstandigheid.... Dit moet zijn: veel zelfstandigheid....
3e kolom, 23e regel van boven staat: met haren slapen teugel, die.... Dit moet zijn: met hoe slapen teugel dat....
3e kolom, 13e regel van onderen staat: in rechten. Dit moet zijn: in rechte.
3e kolom, laatste regel staat: doorgeeft. Dit moet zijn: aangeeft.
2) *Quaest.* An in casu necessitatis, ordine in Ecclesia turbato, Potestas Ecclesiastica ab tyrannicis Ecclesiasticis sive usurpatione, sive abusu, sive utroque (quales e. gr. Papa, et Papales Episcopi) ad Magistratum pro illo tempore transferri debeat, eique a populo seu corpore Ecclesiastico, aut etiam a Parochis et Presbyteris tribui; si non quod ad jus, saltem quod ad

Hoe uitnemend en verblijdend dit antwoord echter ook moge zijn, het neemt het verkeerde principe der elders door hem gehouden nuttigheidsredeneering, waaruit zulke overdracht aan, en ook eigener beweging handelen door, de overheid, logisch als geoorloofd of plichtmatig afgeleid kan worden, niet weg. Waaruit dan ook blijkt, dat dergelijke nuttigheidsargumentatie niet opgaat.

Bij zijne behandeling nu der meerdere kerkelijke vergaderingen spreekt Voetius, na allerlei onderscheidingen gemaakt te hebben, ook over het fundament of den grondslag, waarop zij rusten, en dat tweevoudig is: Goddelijk recht en wederzijdsche toestemming. Hij schrijft: „Het fundament is dubbel, n.l. van eene eerste, en van eene tweede instelling. De eerste is het Goddelijk recht, ons geopenbaard in de regelen en voorbeelden van de Apostolische kerkelijke bestuursinrichting, IIand. 15; II Cor. 8. Het tweede is de wederkerige toestemming der kerken tot zoodanige correspondentie en confederatie, uit den plicht tot het beoefenen van wederzijdsche gemeenschap, niet vanwege den plicht krachtens lagere conditie tot het praestereen van gehoorzaamheid. In het kort, de toestemming der kerken komt tusschen beide in, bij deze toepassing der correspondentie met zulke parochiale kerken en zoodanige afgevaardigden van haar“. Voetius wijst dan verder ten voorbeeld of ter vergelijking op het huwelijk en op den kerkelijken dienst bij den enkelen persoon.³⁾

Over dit Goddelijk recht handelt hij dan verder met aanhaling en bespreking van verschillende teksten uit de Heilige Schrift op p. 258—260, en later nog weer ter weerlegging van tegenargumenten, p. 265, 273—274, vooral p. 282—284. Hier wordt slechts de opmerking gemaakt, dat Voetius, gelijk ook de andere schrijvers over deze zaak destijds, nalaat, bij zijne bespreking van Hand. 15 ook die van Gal. 2, waarin over diezelfde vergadering geschreven wordt, te betrekken; en dat door de vergadering te Jeruzalem in Hand. 15 wel eene beslissing aangaande leer en praktijk van de kerk genomen werd, die ter onderhouding ook aan andere kerken werd medegedeeld, vgl. Hand. 15:28—29; 16:4, maar dat hierbij geenerlei maatregelen van censuur voorgeschreven werden, noch plannen ontworpen voor het eigen handelen der Jeruzalemsche vergadering in geval deze of die kerk geene acht zou slaan op die medegedeelde beslissingen, of de eventuele censuur des aangaande zou verzuimen. En dat is hier niet zonder betekenis.

Naast de Goddelijke roeping tot het aangaan van zoodanige correspondentie of confederatie, staat de wederzijdsche toestemming der kerken tot het aangaan daarvan. De kerken staan ten opzichte van elkander gelijk. Het is niet zoo, dat de eene lager zou zijn dan de andere, en aan deze gehoorzaamheid zou moeten betoonen. Niettegenstaande deze Goddelijke roeping tot kerkverband, mist de eene kerk het recht, de andere tot het aangaan daarvan te dwingen. „De vraag is, of ééne kerk, of meer kerken, hetzij buiten, hetzij binnen classicale of synodale gemeenschap gesteld, met eigen kerkelijke en beslissende autoriteit aan eenige andere kerk tegen haren wil dit kunnen opleggen,

exercitium, solummodo in illo casu et pro illo tempore, donec ordo in Ecclesia sit constitutus. Resp.... Sed meo iudicio aut periculose aut ambigue ista dicuntur.... Quicquid enim sit de factis.... de iure omnino negamus, Pol. Eccl. ed. Rutgers, p. 177.

3) Fundamentum est geminum, institutionis scilicet primae, et secundae. Illud est jus divinum, revelatum nobis in regulis et exemplis politiae Ecclesiasticae Apostolicae, Act. 15, 2 Cor. 8.... Istud est consensus mutus Ecclesiarum ad talem correspondentiam et confederationem, ex debito mutuae societatis colendae, non ex debito inferioris conditionis ad praestandum obsequium. Breviter, intercedit consensus Ecclesiarum in applicatione huius correspondentiae ad tales Ecclesias parochiales, et ad tales earum delegatos, Pol. Eccl., ed. Rutgers, p. 250.

Het Woord en het vrome „ik“.

De mensch wil voor het Woord niet bukken. Wel als hij het er zelf mee eens is, maar dan is het geen bukken meer. Eer steunt het Woord dan zijn eigen inzicht.

Maar is er tusschen zijn eigen Woord en het Woord van God strijd, dan waakt onveranderlijk de vijandschap tegen God in zijn ziel op en handhaaft zijn eigen ik zich tegenover den Almachtige.

Bukt hij, dan is het doordien de Heilige Geest zijn wil neerboog en alzoo uitwerpte dat hij bukken wilde.

Dit maakt dat de Christelijke ervaring, eigen aandoening en bevinding, innerlijke gewaarwording en gemoedsbeweging er altoos op uit zijn om zich een eigen plaatsje eerst onder, dan naast, dan boven het Woord van God in te ruimen.

Onze menselijke hart kan aan die verleiding bijna geen weerstand bieden. Het lijkt ook zoo schoon! Niet slechts vroom, maar zelfs nog vromer dan een ander te schijnen, en dan toch het eigen ik in dien vroomen vorm te kunnen bijhouden.

Dr A. KUYPER, „De Heraut“ No. 248.

dat zij met haar, of met andere, correspondentie aangaat en oefent? Het antwoord is: 1. Zij kan geenerlei eigen en rechtstreeksche macht van bestuur of rechtspraak jegens haar gebruiken, omdat zij die niet heeft; evenmin als men den slaaf van een ander kan oordeelen. 2. Zoolang het goed gaat, is er geene reden dat wij ons op de wijze van een bemoeien met eens anders zaken als Diotrephes ons in haar zaken mengen. 3. Wanneer het verkeerd begint te gaan, worde zij door broederlijke raadgevingen en vermaningen tot deze veiliger haven uitgenoodigd, daar zij niet uit eigene beweging zich daarheen spoedt. Als zij dan niet hoort, moet dat eerder gedragen worden, dan dat men beslissende macht usurpeert... 4. Maar wanneer door schisma's, ketterijen, afgoderij het verderf in die kerk indringt, en die besmetting vandaar naar onze kerken kruipt en zich voortzet, moeten de leden door geestelijke middelen uit zoodanige kerk uitgeleid worden, de onze beschermd, en het gezag der overheid en rechtmatig tegengif ingeroepen worden.⁴⁾

Voetius wil dus in dit laatste geval, naar de beschouwing destijds, zelfs de overheid te hulp roepen. Waaruit we kunnen zien, hoe we ook bij zijne voorstellingen niet immer de critiek mogen achterwege laten. Toch poneert hij dit zoo maar als iets vanzelf sprekends. Een naderen grond geeft hij niet aan. Overigens spreekt hij hier duidelijk uit, dat de eene kerk geenerlei recht heeft de andere te dwingen tot het aangaan van door God geboden kerkverband. Goddelijke roeping, en menselijk recht, tot vervulling dier roeping te dwingen, zijn twee. Het aangaan van kerkverband met andere kerken moge voor eene kerk plicht zijn van Godswege, ten aanzien van die andere kerken staat zij toch volkomen vrij. De eene kerk heeft over de andere geenerlei macht van dwang tot het kerkverband: quia nullam (directam potestatem regiminis aut iurisdictionis erga eam) habet. Het aangaan van zoodanig kerkverband is voor elke kerk ten aanzien van andere eene zaak van volkomene vrijwilligheid. De grondslag van het kerkverband is, afgezien van Gods verordening, de consensus mutus der kerken, hare vrije overeen-

4) VIII Probl. An Ecclesia una, aut plures sive extra sive intra societatem classicam aut synodicam constitutae, possint Ecclesiasticam et definitivam auctoritatem suam, alieni Ecclesiae invitae hoc imponere, ut secum, cum aliis correspondentiam in eam et exerceat.... Resp. I. Nulla obsequi et directam potestatem regiminis aut iurisdictionis erga eam uti potest, quia nullum habet; non magis quam servum alienum potest iudicare. 2. Quamdiu bene se habet, non est quod Diotrephicam alligacionem nos ejus negotiis immisceamus, et partim bene posita moveamus, partim ex malis peiora faciamus. 3. Si aliqua male habere coeperit, fraternis consiliis et monitis ad tutiorem hunc portum invitetur, siquidem sponte sua eo non festinet: si no audiat, ferendum est potius, quam usurpanda potestas definitiva.... 4. Sed si per schismata, haeresees, idolatriam Ecclesia illa corrumpatur, et contagium illud inde ad nostras serpat et propagetur, membra spiritualibus mediis et tali Ecclesia educantur, nostra praemonitum, et Magistratus auctoritas iustaque antidota implorentur.... p. 288.